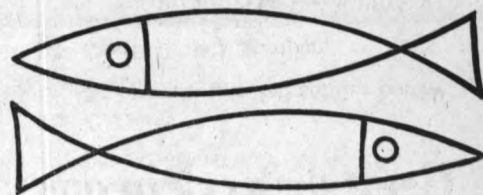

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

redactie: dovenetel 45 - Heerenveen

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

Op het grondgebied van Israël zijn heel wat grote en kleine oorlogen uitgevochten. Dikwijls deed zich de situatie voor dat mensen moesten vluchten om het vege lijf te redden.

Voor de welgestelden was het gevaarlijk om geld en kostbaarheden mee te nemen op hun vlucht.

Goud en zilver waren een begeerde buit.

Het kwam daarom vaak voor dat de rijken hun kostbaarheden in een aarden kruik deden en die begroeven in de aarde.

Keerden zij behouden terug, dan stelden zij zich weer in het bezit van hun schat, maar kwamen zij om in het oorlogsgeweld dan lag hun rijkdom ergens te wachten op een „gelukkige vinder”.

In onze gelijkenis vertelt de Heiland van een arbeider, die waarschijnlijk bij het ploegen ergens op stuitte.

Hij ging op die plaats graven en vond een verborgen schat. We kunnen ons de blijdschap van zo'n eenvoudig man, bij wie de droom van duizenden mensen werkelijkheid werd, goed voorstellen.

De akker behoorde aan een ander, mogelijk aan zijn werkgever.

De man denkt er niet aan zijn baas van zijn ontdekking te spreken, want hij wil de rijkdom, die in de akker verscholen ligt zelf in bezit krijgen.

H. J. van der Kwast — Heerde

„Het Koninkrijk der hemelen is gelijk een schat, verborgen in een akker, die een mens ontdekte en verborg, en in zijn blijdschap er over, gaat hij heen, verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker.”

(Mattheüs 13 : 14)

We lezen dat de man naar huis gaat en alles verkoopt wat hij heeft.

In de dagen waarin deze gelijkenis werd uitgesproken konden de mensen perioden van verschrikkelijke armoede doormaken.

Was een oogst mislukt, dan wisten de armen vaak niet aan voedsel voor het gezin te komen.

Men was daarom wel gewend van het weinige dat men had een deel te verkopen. Maar dat was een bittere zaak; een arm mens is erg gesteld op het weinige dat hij heeft.

Dit maal is het anders; we lezen dat de man in blijdschap alles verkoopt wat hij bezit, om die akker te kopen. Bijna ieder mens droomt wel eens over wat hij gaat doen, wanneer hij bij het spitten en graven in zijn tuin een grote schat zou vinden.

Het komt er dan op neer dat hij gaat fantaseren over al de dingen die hij dank zij die schat kan kopen.

Er zijn ook talloze verhalen uit de oude wereld over de avonturen van de gelukkigen die een grote schat hadden gevonden.

In de gelijkenis wordt daarover niet gesproken.

Wanneer het voor ons besef interessant wordt, is het verhaal uit.

Alle aandacht wordt gericht op het feit dat de man in blijdschap alles wat hij had verkocht voor die schat.

En wanneer de Heiland ons dit beeld voor ogen tekent, zegt Hij: „Zo is nu het koninkrijk der hemelen”.

Hij geeft daarin geen beoordeling van het gedrag van de man in de gelijkenis, maar richt er alle aandacht op dat de man alles prijs gaf.

In de gelijkenis gaat het over een andere wereld, van genade, gerechtigheid, vrede en eeuwig leven.

Er wordt niet gezegd: Zo moet het gaan in het koninkrijk!

Er staat dat het koninkrijk zo is.

De geschiedenis van onze wereld heeft de waarheid van deze woorden uitgewezen. Hoevelen hebben niet „alles” verkocht voor deze verborgen schat.

Ze hebben huizen en akkers verkocht, vijandschap, haat en vervolging niet geacht, ja hun leven gegeven voor Jezus Christus in wie al de rijkdom van het koninkrijk ligt opgetast.

Het is een beschamende boodschap in een tijd waarin de schat van het koninkrijk bedolven dreigt te geraken onder de vermeende welvaart van deze wereld.

IN DIT NUMMER

- 9 Ds H. J. van der Kwast,
„Het Koninkrijk der hemelen is gelijk een schat...”
- 10 Mr. dr J. Meulink,
Heeft de Kerk in ons land nog een toekomst?
- 12 C. Goor,
En onkerkelijk lied zonder bodem
- 13 Drs P. J. van Kampen,
Een week Lausanne
- 14 Ingezonden

J. Meulink — Enschede

Heeft de Kerk in ons land nog een toekomst?

De kerk, een camping in de herfst?

In de laatste tijd wordt veel geschreven over de toekomst van de kerk. Over het algemeen vindt men de vooruitzichten voor de kerk nog al somber. Het lijkt wel alsof de kerk geen toekomst meer heeft.

Ook in Opbouw is hier kort geleden nog aandacht aan geschonken. Drs O. Mooiweer schreef hierover onder de titel „Een wervende of een stervende kerk?” en ds C. P. Plooy schreef in november een vijftal artikelen over „Leegloop van kerken”.

Het is nu niet mijn bedoeling hun artikelen te verbeteren. Daar ben ik ook helemaal niet toe in staat. Ik wil in deze artikelen aandacht schenken aan enkele geschriften, die hierover verschenen zijn.

Door Jan Jonker en Jan te Winkel is een onderzoek ingesteld naar de oorzaken van het feit, dat van een gezond kerkelijk leven geen sprake meer is. De resultaten van hun onderzoek zijn neergelegd in het boekje „Adieu”, met als ondertitel „Mensen keren de kerk de rug toe”. In dit boekje slagen ze er wel in enkele negatieve punten aan te wijzen, maar ze geven toch geen afdoende verklaring voor het feit, dat de ontkerkelijking in Nederland steeds meer toeneemt.

Een ander geschrift is dat van Bert de Jong, eindredacteur van Trouw, „Nou pa, veel geluk met je geloof”. De titel is ontleend aan het eerste verhaal „Gereformeerde krakers”. Daarin wordt een gezin getekend, waarin pa, een professor, een discussie voert met zijn dochter, die een kraakpand bewoont. Aan het slot van een discussie zegt de hoogleraar: „Kind het beste met je ideologie.” Het antwoord van de dochter luidt: „Nou pa, veel geluk met je geloof.”

Het is een vrij oppervlakkig nog al cynisch geschrift van iemand die afstand heeft genomen van de kerk. Hij ziet er niets meer in, al schijnt hij er toch niet helemaal los van te zijn. Het boekje brengt ons geen stap verder.

Het derde geschrift „Gaan úw kinderen nog naar de kerk?” van J. Jonker gaat er breder en ook dieper op in. Deze schrijver tracht ook middelen ter verbetering aan te geven.

Al deze geschriften trachten op hun manier te laten zien, dat het er met de kerken en het kerkelijk leven in ons land niet zo best voorstaat.

Prof. dr K. Runia haalde een tijd geleden in het Friesch Dagblad een treffend beeld aan, dat dr Paul Schnabel in zijn dissertatie gebruikte.

Deze schreef, dat de toekomst van God in Nederland bij hem het beeld oproept van een „camping in de herfst”. Op de grazige weiden staan nog slechts een paar tenten, aan de rand enkele caravans. Hier en daar

een auto met een buitenlands nummerbord, een jongen met een rugzak op zoek naar de „beheerder”. Deze kijkt hem onderzoekend aan en vraagt: voor hoe lang nog?

Een somber beeldt, die camping in de herfst. Je ziet, dat het seizoen afgelopen is. Eigenlijk had de camping al gesloten moeten zijn. Het kan onmogelijk nog lang duren. Het geheel maakt ook een wat trieste indruk.

Is dit het beeld van de kerken in West-Europa, en ook in ons land?

Enkele symptomen

Het kan niet ontkend worden, dat er heel wat bedenkelijke symptomen zijn.

LEGER DES HEILS

Aan het eind van het vorige jaar heeft het gemeentebestuur van Amsterdam opheldering gevraagd aan het Leger des Heils over het standpunt van het Leger ten opzichte van homofiele praktijken. Het Leger wijst geen homofielen af. Maar het Leger wijst homofiele handelingen af. Het bestuur van Amsterdam heeft eigenlijk laten weten dat de toestemming van het houden van collectes wel eens in gevaar zou kunnen komen als het Leger bij dit standpunt blijft. Verwezen werd naar de in de maak zijnde antidiscriminatiewet. De verontrusting over dit voorontwerp van wet, produkt van het C.D.A. die zich het vorige jaar uitte blijkt terecht geweest te zijn. Nu in dit land steeds meer de gedachte gaat post vatten dat het óók discriminatie is als je de Bijbel ook in het dagelijks leven wilt toepassen, gaat een gemeentebestuur zich maar vast beroepen op iets wat wel eens

Zo loopt het kerkbezoek vrijwel overal terug. Het aantal meelevende kerkmensen neemt af. Evenzeer het aantal belijdeniscatechisanten. Minder predikanten, ouderlingen en diaconen.

Velen hebben geen tijd meer voor kerkbezoek. Zaterdagavond gaat men uit of krijgt visite. In beide gevallen loopt het uit naar de kleine uurtjes.

Dus de volgende morgen geen kerkgang. Of ook wel hele weekenden weg, naar een camping b.v. En geen kerkgang.

Via „Kerknieuws” citeer ik J. Hendrikse, die over zijn ervaring in de R.K. kringen schreef: „Het wordt de laatste jaren steeds leger in onze kerken. Mensen, die elke zondag of zaterdag naar de kerk gaan, gaan tot de uitzonderingen behoren. Het is, zeker in de verstedelijkte gebieden, nu opvallend als iemand in het weekeinde wel naar de kerk gaat. Dit was een ervaring uit R.K. kring, maar is de toestand in veel protestantse kerken anders?

Velen doen helaas ook de volgende stap. Ze breken helemaal met de kerk. Vooral onder de jongeren zijn er velen, die afhaken. Een kwart van de bevolking rekent zich niet meer te behoren tot een kerkgemeenschap. Volgens de prognoses zal in het jaar 2000 minder dan de helft zich nog als christen beschouwen.

Christenen raken in Nederland in een minderheidspositie.

Velen zien in deze verschijnselen voorboden van een naderend einde van het christendom, of de intrede van een christendom zonder kerkelijke praktijk.

Nog enkele jaren en het is voorgoed voorbij.

De kerk, zo meent men, is op sterven na dood.

Oorzaken

Wanneer men nagaat om welke redenen men niet meer kerkelijk meeleeft of zelfs geheel afhaakt, is het opvallend, dat er vele nog al uiteenlopende redenen gemeld worden.

Sommigen vinden de kerk te saai. Er is te weinig warmte en mystiek. Men wil meer blijdschap, vreugde en liefde.

De kerk, zo zeggen anderen, is te onpersoonlijk en te massaal.

Weer anderen wijzen erop, dat het pastoraat in de kerk helemaal faalt. Men ergert zich aan de intolerantie tegenover mensen, die anders denken of anders zijn dan kerkmensen. Een andere grief is, dat de communicatie tussen ouderen en jongeren in de kerk niet goed is. Daarbij sluit aan het verwijt, dat de gang van zaken in de kerk bepaald wordt door een groepje mensen boven de 40 jaar.

Ook het verouderd taalgebruik van de kerk is een veelgehoord verwijt. Mensen, die zich aansluiten bij de Basisbeweging verwijten de kerk, dat ze in het praktisch maatschappelijk gebeuren de kant van de macht kiest. In de praktijk, zo stellen deze mensen, staat de kerk vaak tegenover het Evangelie. Ook de hiërarchie in de kerk wijzen ze als oorzaak van hun bezwaren aan.

In „Adieu” wordt als een van de oorzaken genoemd het gebrek aan maatschappelijke bewogenheid van de kerk. Velen willen zich in de kerk thuis voelen. De kerk moet hen een gevoel van geborgenheid geven. Dat wordt helaas in de kerk gemist,

pastorale notities

door
H. AMELINK

wet zal worden. Amsterdam zet nu het Leger onder druk. Daarna zullen alle christelijke instellingen wel volgen. De verdraagzaamheid van de huidige progressieve meerderheid in dit land is net zo groot als de verdraagzaamheid van het liberalisme uit de vorige eeuw, dat vond dat de minderheden maar onderdrukt moesten worden.

Ik hoop dat het Leger voor deze chantage niet bezwijkt. En ik hoop dat alle christelijke instellingen voor chantage niet zullen bezwijken. Beter geen toestemming voor het houden van een collecte en beter geen subsidie dan toe te geven aan deze liberale-progressieve terreur. Want ik denk dat de christenheid die hecht aan de bevrijding die het Evangelie ons schenkt en die hecht

aan het doen van de wil des Heren het wel moeilijk zal krijgen. Ik vrees dat deze wet er komt. We moeten ons maar geen illusies maken. En deze wet zal ons dan verbieden, tot op de preekstoel toe, om zeg maar Romeinen 1 te lezen en daarbij te zeggen dat dit hoofdstuk ook nu nog geldt. Want liberaal-progressieve intolerantie zal nergens halt houden. Ook niet voor de vrijheid van godsdienst. Want zelfs als je zegt dat Mohammedanen en Joden zich moeten bekeren, net als andere mensen, kan dat uitgelegd worden als discriminatie. We gaan vreemde tijden tegemoet. Maar dat die komende wet van het C.D.A. komt is wel het meest onthutsend.

Het Leger, en alle andere instanties die van subsidie leven, moeten toch maar standvastig zijn in de zekere wetenschap dat het geld wat nodig is, dan op een andere manier wel gevonden zal worden. Onze God is een God van uitreddingen. Ook als men dat allerm minst verwacht.

KERKELIJK LEVEN

terwijl ook de gemeenschap der heiligen niet functioneert.

Gemist wordt verder een maatschappijkritische instelling van de kerk. Veel ergernis hebben de schrijvers waargenomen bij buitenkerkelijken over het gedrag en de houding van christenen. Een vroegere rooms-katholiek merkte b.v. op, dat men hem nooit meer in de kerk zal krijgen al zingen de koren en galmen de liederen, omdat het gezang het gegier van de YF 16 en B52 nimmermeer kan overstemmen.

Moderne mensen doen niet meer mee. Alleen zij, die nog in het patroon van de voorbijgegangene tijd leven, agrariërs en burgerlijken.

Als je dat allemaal leest, zou je je bijna gaan schamen, dat je nog lid van een kerk bent. En een meelevend lid van een kerk zijn, is natuurlijk helemaal het bewijs van achter te lopen.

Het veiligste is het daarom om maar een plaatsje helemaal achter in die „camping in de herfst” op te zoeken. Dan val je tenminste niet zo erg op.

Gaan úw kinderen nog naar de kerk?

Breder en ook meer gefundeerd worden de oorzaken besproken in „Gaan úw kinderen nog naar de kerk?”

De schrijver, J. Jonker, zijn kinderen zijn in de 60er en 70er jaren zelfstandig geworden, wijst de kerk aan als de schuldige van het feit, dat de kerk op haar retour is en dat vooral de jongeren de kerk vaarwel zeggen.

In hoofdstuk 1 horen we het al. Het opschrift luidt: „Een kerk die jongeren niets zegt”. Met instemming worden uitspraken aangehaald als de kerk is „de minst hoopvolle plaats” en „het belachelijk instituut kerk”.

Jonker wijst er, terecht, op dat de jongeren het in de kerk vaak niet zien zitten en het laten afweten. De onthutste ouders kunnen met hun kinderen niet meer praten over het meest wezenlijke van hun leven. Hij wijst dan op een aantal ontwikkelingen, die naar zijn mening van belang zijn.

Een aantal vroeger onaantastbare zekerheden is weggefallen. Kerkelijke gemeenschap en organisatie spelen in eigen leven en samenleving hoogstens een bijkomende rol. De beslotenheid in eigen kring is er niet meer.

Het stevige steigerwerk, het houvast voor de ontwikkeling van het persoonlijk geloof, is praktisch wegge-

slagen. De zekerheid over goed en kwaad is verdwenen.

Vroeger was de kerk nauw met de samenleving verweerd. Men was bijna altijd lid van een kerk en men luisterde naar de kerk. De nadruk lag daarbij op regelmatige kerkgang, dagelijks bijbellezen, gebed en een aantal verbodsbepalingen.

De kerk heeft deze machtspositie echter verloren en heeft dit zelf niet in de gaten.

Voor de organisatorische zijde wordt door Jonker bekritiseerd. Zowel de kerk als de staat, zo schrijft hij, zijn vrijwel altijd uitgegaan van het hiërarchisch model met duidelijk autokratische elementen. Uitgangspunt was de grote afstand in kennen en kunnen tussen leiding en geleiden. De kerk vertaalde dit in haar organisatie in herder/schapen

verhouding. Dit motief werd verheven tot een absoluut en onaantastbaar model voor haar organisatie. Kerkdienst en liturgie spreken in haar huidige vorm velen niet meer aan.

Vorming van gemeenteleden geschiedt naar verouderde methoden, die bij velen niet overkomen.

Ook de opleiding van predikanten is niet op de situatie afgesteld.

De kerk is niet bij machte voor de onkerkelijken van wezenlijke betekenis te zijn.

In een kleine denominatie kan dat oude organisatiepatroon nog wel functioneren. Daar ligt het accent dan op onderlinge binding en het zich richten op eigen identiteit. Hun betekenis gaat echter niet verder dan eigen groepsleden.

Zijn conclusie is, dat nu het eind

van 15 eeuwen christelijke cultuur zich steeds duidelijker manifesteert, dit ook het feitelijk einde betekent van een op deze cultuur geënte kerkelijke organisatie.

Tragisch is daarbij dat de kerk toch tracht dit versleten beeld van machtsblok te zijn overeind te houden.

Na deze vooral sociologische beschouwingen, waarin heel wat terecht kritiek voorkomt, gaat de schrijver in het vervolg nog veel verder met zijn kritiek. Daarbij glijdt hij helaas uit en raakt het spoor bijster.

Hij constateert, dat de moderne mens vreemd staat tegenover:

„een typering van God als de almachtige, de onveranderlijke, de autoritaire;

het in wetten en regels als absoluut genormeerde gedragspatroon en het daarop gebaseerde zondebegrip;

de karakterisering van de theologie als een rechtsproces van God met de mensen met de elementen van schuld, straf, gerechtigheid, genade, plaatsvervangende offer, verzoening, rechtvaardigmaking, hel en hemel; de inspiratieleer als onderbouw voor het gezag, de onfeilbaarheid en de absolute onaantastbaarheid van alles wat in de bijbel werd vastgelegd; het vrijwel zonder aarzeling spreken over God, over de Zoon van God, over de Heilige Geest en het ontwikkelen daarover van goed sluitende theorieën tot een als onaantastbaar verkondigd leersysteem.”

Normen en moraal zijn volgens hem gegroeid uit en afgesteld op een agrarische samenleving. Dat beeld is voor ons onherkenbaar geworden.

Wanneer Jonker gelijk heeft, is het gewenst deze kerk, deze „camping in de herfst” maar zo snel mogelijk te verlaten.

Welke diagnose is de juiste?

Wanneer je bij een ziekbed tien artsen haalt, die elk hun verschillende diagnoses stellen, is het moeilijk om vast te stellen wat de patiënt nu werkelijk mankeert.

Zo is het ook moeilijk bij deze stroom van beschuldigingen aan het adres van de kerk vast te stellen waar nu echt de schoen wringt.

Daarbij is het niet nodig op alle verwijten in te gaan.

Zo vertelt Bert de Jong b.v. in „Nou pa, veel geluk met je geloof”, dat hij als kind behalve met het tellen van de ruitjes in de gereformeerde kerk te Beilen zich ook bezig hield met de letters rondom de preekstoel. Daarop stond te lezen: „Ik ben de weg, de waarheid en het leven.”

Het verband tussen wat op de preekstoel werd gezegd en deze woorden ontdekte hij nimmer. Het ging steeds over iets anders. Het komt mij voor, dat De Jong hier zelf de schuldige is, omdat hij is doorgaan met het tellen van ruitjes.

Maar veel argumenten hebben helaas meer grond van bestaan.

Er waren en zijn in de kerk veel gebreken. Wat maakte de gemeente

LOFZANG VAN ZACHARIAS

Naar Lucas 1 : 68-79

1. Geloofd, geprezen zij de HEER,
de God die omkijkt naar zijn volk,
want Hij brengt in ons lot een keer:
de HEER gedenkt aan zijn verbond.
Hij doet, naar David was voorzegd,
in 't huis van zijn geliefde knecht
een sterke Held verrijzen.
Zo doet Hij heden in vervulling gaan
wat van de oudste tijden aan
profeten profeteerden in zijn naam.

Jes. 63 : 11

Ps. 89 : 5, 20 vv

Jer. 23 : 5

Jes. 11 : 1, 10

2. Hij heeft ons uit de hand bevrijd
van wie ons haat en ons veracht:
zo heeft Hij in barmhartigheid
aan onze vaders gedacht.
Hij doet zijn dure eed gestand
aan onze vader Abraham:
Hij doet ons voor zijn ogen
— verlost van vrees, uit slavernij bevrijd —
Hem dienen in gerechtigheid,
ons leven lang de HERE toegewijd.

Ps. 125 : 3

Gen. 15 : 13, 14

Gen. 18 : 19

Tot de wegbereider:

3. Ga voor de Allerhoogste uit,
baan Hem een weg door berg en dal
en roep het heil des HEREN uit:
dat God de schuld vergeven zal,
dat Hij, begaan met onze nood,
ons in de schaduw van de dood
doet opgaan uit de hoge
de Zon des heils die ons verstand verlicht,
op zijn weg onze voeten richt
waar vrede opbloeit voor zijn aangezicht.

Jes. 40 : 1-11

Jes. 9 : 1

Mal. 4 : 2

Ps. 23 : 3, 4

Joop Klein

Melodie: Gez. 3 uit de „29 gezangen”

te Korinthe er al een troep van. Daar is gebrek aan liefde en blijdschap. Daar is veel verdeeldheid en onenigheid. Helaas vormen de Ned. Ger. Kerken hier geen uitzondering. En het zijn in de regel moeilijkheden om zaken van niets. De weg van de zelfverloochening, het elkaar willen aanvaarden in Christus, is voor velen een te moeilijke opgave. Is het vreemd, dat men zich dan ergert aan het gedrag van kerkleden? Vormen wijzelf zo niet een hinderenis, een beletsel om de deur van de kerk te vinden?

Samenwerking met andere christenen schijnt al heel erg moeilijk te zijn.

Zelfs een gemeenschappelijke evangelisatiecampagne bleek niet mogelijk.

Het pastoraat functioneert in veel kerken gebrekkig en de preken hebben soms weinig inhoud.

Daar wordt ontzaggelijk met het Evangelie geknoeid. Men blijft te weinig bij de kern van het Evangelie, de verzoening door Jezus Christus.

Het zijn klachten van vroeger en nu. Daar ontbreekt veel aan de kerk.

Dat wil zeggen: er ontbreekt veel aan de kerkleden, aan ons. Laten wij bij al dat klagen niet vergeten, dat wij de kerk zijn.

Kerkleden zijn helaas vaak slecht leesbare brieven van Christus.

Kritiek op de kerk moet daarom in de eerste plaats kritiek op onszelf zijn.

Het komt mij voor, dat Jonker gelijk heeft, wanneer hij constateert, dat er in de kerk soms een te grote afstand is tussen wat hij noemt leiders en geleiden.

In menig opzicht speelt ook de gemeente onvoldoende mee. Men heeft de indruk, dat er te veel buiten de gemeente om wordt beslist. Het is echter niet alleen de schuld van de „leiders”. Van veel „geleiden” moet men helaas vaststellen, dat hun kennis gering en hun meeleven slecht is.

Terecht wijst Jonker erop, dat bij het gebruik van het herder/schapen motief in de Bijbel niet zo zeer bedoeld wordt op de gezagsverhouding tussen leiders en geleiden, maar op de instelling van de leider bij de uitoefening van het leiderschap. Er wordt gewaarschuwd voor de leider die zich niet werkelijk inzet voor de geleiden, maar zijn leiderschap voor zichzelf gebruikt. („zichzelf weiden”, Ez. 34, „belust op eigen baat”, Jes. 56). Herders, die als het erop aankomt alleen eigen belang zoeken („nietswaardige herder die de schapen in de steek laat”, Zach. 11). Petrus waarschuwt de oudsten van de gemeente als herders niet de baas te spelen (1 Petr. 5).

Juist dit herder/schapen motief wordt nog al eens gebruikt, en ten onrechte, om de grote afstand tussen herders en schapen te rechtvaardigen.

Deze waarschuwingen aan het adres van de herders zijn nog actueel.

C. Goor — Almelo

Een onkerkelijk lied zonder bodem

De heer Milo, wiens artikelen in Opbouw ik steeds met genoegen lees, is onder bekoring gekomen van het op muziek gezette gedicht van William Blake, dat „Jeruzalem” wordt genoemd. Het gedicht staat (zonder titel) in de inleiding van het zgn. profetische boek Milton, één van B's gedichtenbundels.

In 1944 tegen het eind van de 2e wereldoorlog heb ik in een kerkdienst in Noord-Wales dit lied met z'n prachtige, meeslepende muziek, gezongen na een passing-out parade van kadetten. Het maakte toen veel indruk op mij, maar ik begreep van de tekst niets. Later heb ik mij wat meer verdiept in Blake's geschriften, die moeilijk te begrijpen zijn. Zoals zal blijken is dat niet zo verwonderlijk.

Blake leefde in de tijd van de Romantiek — omstreeks 1800. Een tijd van onrust en omwentelingen op alle terreinen van het leven. Het verzet tegen het Rationalisme en het dorre, dogmatische Deïsme met zijn „natuurlijke theologie”, waarin het gevoel steeds werd onderdrukt als subjectivistisch en onwetenschappelijk, vond overal weerklank, niet het minst in de kerk. Het Christelijk mysticisme van de Piëtisten in Duitsland (Cf. Zinzendorff — de dichter Novalis — de theoloog Schleiermacher), het methodisme in Engeland (Wesly) toonden een ondogmatische en emotionele benadering van het Christendom die in Romantische zelfopenbaring (cf. Rousseau - Confessions) zijn weg vond naar de preekstoel. Een kerk zonder dogma die leidde tot relativisme en moralisme met een wellicht nog verwoestender uitwerking dan het Deïsme der 18e eeuw.

De mystiek, die in het tijdperk van de Romantiek, duidelijk pantheis-

tische trekken toonde, is een intuïtieve overtuiging van de eenheid van het bestaande. Alle dingen om ons heen zijn slechts vormen of openbaringen van het ene Goddelijke leven. Intuïtie is in de Romantiek een sleutelwoord. Zo ook: verbeelding. Daar werd mee bedoeld: alles tegenovergesteld aan zelfgeconcentreerdheid, logische argumentatie, materialisme, e.d.

Blake heeft zich in woord en beeld verzet tegen het Rationalisme met z'n verering van de klassieke schrijvers als Homerius, Ovidius en Plato, die hij noemt „silly Greek and Latin slaves of the sword”,¹⁾ met hun uitgebalanceerde doordachte harmonie en objectiviteit.

Hij fulmineerde tegen Newton (omstreeks 1700) de beroemde wis-, natuur- en sterrekundige, uitvinder van o.a. de zwaartekrachtwetten en de emissie-theorie van het licht. Volgens B. had Newton de regenboog ontgoddelijkt. Newton was voor hem het symbool van de bekrompen, alleen op zintuigen vertrouwende wetenschapsmens. Zulke materialisten waren heiligschenners en godslasteraars aan wie intuïtie, gevoel en verbeelding vreemd waren. Blake meende dat hij een Goddelijke zending had om het materialisme in leven en kunst aan de kaak te stellen.

¹⁾ dwaze Griekse en Latijnse slaven van het zwaard.

Daar is inderdaad bij kerkelijke ambtsdragers wel eens de neiging om te heersen. Daar is ook neiging om de gemeenteleden als onmondigen te behandelen.

Vergeten wordt wel eens, dat het ambt geen doel en gewicht in zichzelf heeft. Het ambt is er ten dienste van de gemeente. Als men dat vergeet, ontstaat er *ambtsgewichtigheid* en dat is één van de ergste vormen van ambtelijke ongehoorzaamheid.

Ook organisatorisch is er op de kerken veel aan te merken. Men werkt vaak met verouderde structuren.

Is het voorts verstandig, dat in de kerkdienst uitsluitend de predikant domineert?

Zo zijn er veel vragen te stellen. Het blijkt echter vrijwel onmogelijk vastgeroeste structuren te wijzigen.

Onze vaders waren in dit opzicht wijzer. In Wezel werden de artikelen van de kerkenorde zo gemaakt, dat ze later naar tijd en omstandigheden veranderd konden worden. Tot de synode van Dordrecht is dat ook gebeurd. Vanaf die tijd werd er echter niets meer gewijzigd en gingen de ordeningen voor de kerken als een soort onveranderlijke wet gelden. Men was er soms zelfs trots op, dat men nog altijd de oude D.K.O. had!

Met de belijdenis ging het dezelfde kant op.

In 1565 werd te Antwerpen afgesproken, dat bij het begin van elke synode de geloofsbelijdenis zou worden voorgelezen om blijk te geven van de eenheid, maar ook *om na te gaan of er iets te veranderen en/of te verbeteren viel*.

De mysticus Swedenborg heeft veel invloed gehad op Blake, hoewel hij hem zeker niet kritiekloos volgde. Swedenborg (er zijn nog Swedenborianen, ook in Engeland) was een beroemd wis- en natuurkundige die zijn carrière afbrak en dikke boekdelen heeft geschreven vol theosopische mystiek, kabbalisme, occultisme en psychisme. Hij geloofde in directe openbaring en sprak, naar zijn zeggen, met God en de engelen, met Mozes en de profeten. Zelfs Paulus zou zich verbaasd hebben over zoveel dwaalleer. Ook Blake zag op 4-jarige leeftijd God door het raam turen en sprak met Dante en Milton, met Ezechiël en Jesaja.

Als men Blake's geschriften leest, bijv. het meest vertaalde „Het huwelijk van Hemel en Hel”²⁾ is het opvallend hoeveel vreemde „personen” er in voorkomen die alle een *symbolische betekenis* hebben. Wie is *Beulah*? Deze blijkt het symbool van de grensstreek tussen mensenwereld en eeuwigheid. *Urizen* is een symbool met wisselende betekenis, maar steeds één van materialisme. *Orc* is het symbool van zedelijke vrijwording van wetten en geboden. *Azie* is het symbool van onrechtvaardigheid en immoreel handelen. *Jeruzalem* het symbool van de visionaire gave van heel de mensheid, of de volmaakte broederschap, ook wel vrijheid.

Zo kan men verder gaan. Waarvan is Zoa een symbool, en Golgoonooza en Rintrah? Ook Jehovah, engel, duivel zijn allen taalsymbolen. Dat maakt het lezen van B's werken moeilijk en vermoeiend. Vooral de latere werken zijn vrijwel onleesbaar.

Hetzelfde symbolisme ziet men in zijn gravures en tekeningen, die evenals zijn geschriften pas bekendheid kregen door het optreden van de laat-Romantische Pre-Raphaëlie-

²⁾ *The marriage of Heaven and Hell* en *The Everlasting Gospel* (het eeuwig Evangelie) zijn beide in het Nld. vertaald door E. J. Welz: „William Blake” 1949 Paria Reeks.

Tot de synode van Dordrecht was dat het geval. Daarna niet meer.

Het gevolg is, dat de belijdenis van de kerken in opzet en taal sterk verouderd is en daardoor weinig functioneert. Het is waar, dat de belijdenis substantieel onveranderd moet blijven tenzij bewezen wordt dat deze in strijd is met Gods Woord. Een belijdenis echter, die niet bij de tijd blijft loopt gevaar, hoe Schriftgetrouw ze ook is, een dood stuk papier te worden. En nu in onze tijd ontbreekt ons de kracht om de belijdenis bij de tijd te brengen.

De kerk moet bij de tijd zijn, zegt men. Maar dat is ze vrijwel nooit. Of ze verwereldlijkt, of ze blijft stilstaan.

(wordt vervolgd)

ten (1850-1860 Rossetti) die aansluiting zochten bij de 15e eeuwse kunst en directe inspiratie door de natuur eisten. Ze vereerden Blake als hun voorbeeld.

Blake, die in zijn leven bijna geen waardering vond en soms voor gek werd verklaard. Het gestyleerde symbolisme van de Pre-Raphaëlitische kunst vindt tegenwoordig weinig waardering.

Toch bevatten zijn „Songs of Innocence” en zijn pendant „Songs of Experience” mooie lyrische gedichten, die, met enige aphorismen op middelbare scholen nog gelezen worden. Gedichten met een sterk humanitaire inslag.

De belangstelling voor kinderen, zieken, armen en dieren is één van de positieve aspecten van dat complexe verschijnsel dat Romantiek heet. Een ander aspect ervan is de belangstelling voor het bovennatuurlijke, het vissionnaire, de droom, het sprookje (cf. Grimm), het onbekende verleden — vooral dat van de duistere geïdealiseerde middeleeuwen met zijn donkere Gothische kathedralen, zijn oude mysterieuze kastelen, heksen en spoken. Vooral het *eigen nationale verleden* krijgt belangstelling (cf. Ossian - Sir Walter Scott, de historische roman). Ook elders in Europa ziet men in die tijd de herrijzenis van het cultureel patriotisme en zelfs het nationaal Messianisme. In Polen (Mickiewicz), in Duitsland (Fichte - Reden an die Deutsche Nation, 1808) in Frankrijk (Victor Hugo, die zich ziet als bemiddelaar tussen de mensheid en de bovennatuurlijke „godheid”).³⁾

In dit hele kader dient men ook veel van Blake's werk te plaatsen, tesamen met de pseudo-religie van Swedenborg die „dagelijks in de hemel met de engelen verkeerde” en die zijn geschriften beschouwde als geopenbaarde waarheden.

Nog enkele uitspraken van Blake,

³⁾ Zie verder „The mind of the European Romantics” van H. G. Schenk. Vertaald: De geest van de Romantiek 1966 Amboboeken.

alvorens terug te keren naar het gedicht:

God is de oorsprong van goed en kwaad.

God en duivel zijn niet anders dan twee zijden van dezelfde kracht.

Jezus Christus is de enige God en dat ben ik ook en dat zijt gij ook.

De collectieve mensheid is God — ik ken geen ander Christendom en geen ander Evangelie dan de vrijheid van lichaam en geest om de goddelijke kunst der verbeelding te beoefenen. Uitspraken uit zijn opstel „To the Christians”.

En uit het boek „Jeruzalem”: Golgotha is in Londen „near Tyburn's fatal tree” — plaats in Londen waar vroeger gestraften werden opgehangen.

En uit „To the Jews”: Jeruzalem is de uitstraling (emanatie) van de reus Albion. Alle dingen beginnen en eindigen in „Albion's ancient rocky shore”⁴⁾. Abraham, Heber, Sem en Noach waren Druiden. Steeds weer die ondoorzichtige vermenging van Engelse en Bijbelse namen.

Nog een uitspraak: Er is slechts één hoogste wezen en dat zit in de mens. „Gij zijt een mens, God is niet méér.”

Goed en kwaad zijn uitvindingen van de godsdiensten en hemel en hel een sprookje. Merkwaardig is de volgende uitspraak in „The Everlasting Gospel” over Jezus:

What was He doing all that time
From twelve years old to manly
prime?
Was he them idle or the less
About his Father's business?⁵⁾

Verder geen enkele zinspeling op de door dhr. Milo genoemde legende van Jezus' lichamelijk verblijf in Engeland.

Om nu terug te keren naar het lied „Jeruzalem” — wat bedoelt Blake met „Het Lam Gods”? Zeker is dat mystici als Blake en Swedenborg e.a. niet geloofden in de goddelijke natuur van Jezus. Hij is een symbool (!) van liefde, vergevingsge-

⁴⁾ aan Albion's aloude rotsige kust.

zindheid en verbeelding. Hij noemt de HEERE ook vaak: „het poëtisch genie”. Christendom is kunst en kunst is Christendom, zegt hij ergens. „Het heilige Lam van God” is zeker voor Blake niet de Christus der Schriften. En met „oude tijden” zal Blake stellig bedoelen het geïdealiseerde Christelijke leven in de Middeleeuwen — waarnaar de Romantici in hun hevige tweespalt tussen droom en realiteit zo verlangden. En „Jeruzalem”, zoals ik aangaf, is een symbool van verschillende zaken, o.a. de volmaakte vrijheid of broederschap. Wat dus het „herbouwen van Jezusalem” betekent laat zich slechts raden — maar het slaat stellig niet op de Kerk als gemeenschap der ware Christgelovigen!

Dat dit lied in de Engelse kerken wordt gezongen en voorkomt in de Church Hymnary van Kerken die men als orthodox zou willen aanmerken is mij nog steeds een raadsel. Maar raadselen zijn er meer in het land waar bovennatuurlijke verschijningen en spoken nog steeds een voorname rol spelen. Men leze het kostelijke boek van Godfr. Bomans: „Dickens, waar zijn Uw spoken?” En al wil ik de door dhr. Milo genoemde legende geen sp(r)ookverhaal noemen, het blijft een legende, een volksoverlevering waarvan de oorsprong even duister is als het monster van Loch Ness.

⁵⁾ Wat deed Hij nu de ganse tijd
Van Zijn twaalfde jaar tot Zijn
mann'lijkheid?
Liep Hij leeg, en kon Zijn Vaders
zaken
Hem heel die lange tijd niet raken?
(vertaling van Welz)

We kunnen de heer Goor dankbaar zijn voor zijn ingezonden bijdrage. Het vraagt niet alleen om een duidelijk antwoord, maar nodigt tevens uit tot het maken van enkele opmerkingen, die ik anders nog enige tijd voor me zou hebben gehouden. Tot volgende week. D.W.L.M.

der was er geen gelegenheid toe; toen zaten we nog met elkaar in de grote zaal, nr. 54. Het werd een andere en (mag ik het zeggen?) wáárdiger jaarswisseling dan ik wel eens heb meegemaakt! Geen oliebolletjes (dat was wel een hard gelag), geen Wim Kan op de televisie, geen familiebezoek. Wel: wat een bijeenkomst van mensen uit zo'n 20 Europese landen, die bijeen waren om over mogelijkheden, moeiten en uitdagingen van zendingswerk na te denken.

Hoe was het in Lausanne? Op het gevaar af dat de lezers me een „zwever” zullen noemen (wat ik, hoop ik, niet ben) toch maar dit antwoord: onvergételijk, indrukwekkend, „kostbaar”. Want zo heb ik het ervaren, en met mij heel wat

anderen, naar ik heb gemerkt. Daarom een poging u hiervan iets te vertellen en ook de hoop dat enigszins objectief te doen.

Wat was er dan zo bijzonder aan? Daar kunnen meerdere antwoorden op worden gegeven. Laat ik wat redenen noemen, die mij — mogelijk zeer persoonlijk, waarschijnlijk zeer subjectief — wat hebben gedáán.

Kosmopolitisch

Allereerst het kosmopolitische van het geheel. Naar ik heb vernomen, waren er op een gegeven moment zo'n kleine veertig nationaliteiten vertegenwoordigd. Een kleine vierhonderd Nederlanders, een paar honderd Belgen, een groter contingent Britten. Alle noordeuropeanen, de Finnen niet uitgezonderd, waren in behoorlijk groten getale aanwezig. Naast een reusachtig aantal Duitsers, Fransen en Zwitsers, had je de vertegenwoordigers uit landen die je op zo'n „evangelisch” (protestants) congres nauwelijks zou verwachten. Zo'n driehonderd Grieken; ze hadden ruim twee etmaal in de bus moeten zitten. Een kleine tweehonderd Joegoslaven; zij hadden, om überhaupt het land uit te mogen, per persoon tweehonderd gulden moeten betalen. (Zoals elk land van „socialistische” snit heeft men ook daar deviezen nodig.)

Daarnaast dan nog de sprekers: een Zwitserse die in Angola had gewerkt, een Amerikaan die in communistisch China woonde, een Griek die op Nieuw-Guinea had gewerkt, op de video een Britse die in Zaïre had gezeten, een Griek uit Zweden — zelfs Indiërs uit India, Filippino's uit de Filippijnen! Maar ook een Nigeriaan, een Guatemalteek. Enzovoort.

Organisatie

Met dat alles de verwondering over de organisatie. Laten we hopen dat sommige christelijke organisaties beter weten te bidden dan ze blijk geven van organisatorisch talent... Ik heb wel eens wat meegemaakt! Maar hier, alles nagenoeg feilloos. Een (erg kostbare) eidoffor boven het podium, waarop iedereen sprekers, vertalers, video-presentaties, zangers en musici prima kon zien. Een aantal hooggekwalificeerde cameramensen en geluidstechnici die voorbeeldig werk deden. Dan koks en „uitdelers”, die steeds binnen een uur tijds zeventuizend mensen wisten te voederen. Een groep van zo'n 50 tolken, die dagelijks precies aangegeven kreeg wat te vertalen en waar te zitten; die de verhalen op schrift voor zich had liggen en via een gecompliceerd geluidssysteem de boodschap in de gewenste taal in het goede paar oren wist te krijgen. Als lid van dat tolkenteam (er waren er zes voor de nederlandse équipe) heb ik ietwat achter de schermen mogen kijken: wat was alles optimaal geregeld!

P. J. van Kampen — Zeist

Een week in Lausanne

Een paar honderd mensen vormen een lange keten die door de zaal slingert. Buiten zeker zo'n groot aantal; mensen uit zo'n twintig verschillende landen hebben elkaar bij de hand genomen en vieren de komst van het nieuwe jaar.

Zegge en schrijve één vuurpijl wordt

gelanceerd, maar vooral Noren en Portugezen laten wat van hun folkllore zien. De Noren voeren, grijp ik, een „houthakkersdans” uit; of de Portugese dans ook een naam heeft kan ik hoogstens vermoeden.

„Oud en Nieuw” in Lausanne wordt om half één 's nachts gevierd. Eer-

Van 28 december tot 2 januari j.l. werd in Lausanne een grote christelijke konferentie gehouden. Palais de Beaulieu, een gigantisch „jaarbeurscomplex“, werd gevuld door zeventienduizend jongeren uit bijna alle landen van Europa. Pieter van Kampen was er ook. Van hem dit verslag.

De Kerk in de Wereld

Belangrijker nog: wat werden we uitvoerig — voor sommigen mogelijk wat vermoeiend — ingelicht over de situatie van „de Kerk in de wereld“. We hoorden welke problemen en uitdagingen er zijn, als men moslim-immigranten in Londen met het Evangelie van Christus wil bereiken. Ook hoezèer het nodig is dat er nog steeds jonge Europeanen naar Oost-Azië gaan en waarom die noodzaak er nog steeds is. De invloed van goeroe-bewegingen werd uit de doeken gedaan, we hoorden van ontwikkelingen in Midden-Amerika, waar „evangelicals“ soms tot invloedrijke posities zijn doorgedrongen. De kerk in China werd onder de aandacht gebracht, net als vragen betreffende de relatie Hindoeïsme-Christendom. Op vele wijzen en via verschillende media is niet alleen onze „eigen parochie“, maar vooral onze opdracht te gaan „tot de eindten der aarde“ beklemtoond. Een uitstekende serie Bijbelstudies over de persoon en het werk van Nehemia startten het programma iedere morgen. De opsomming is lang niet volledig.

Geen defaitisme

En in dit alles werd duidelijk dat defaitisme niet bij de Kerk van Christus past. Inderdaad, op heel wat manieren werd gesteld dat de taak om „de wereld te bereiken“ uiterst zwaar is, maar — ook dat werd steeds gezegd — het is niet onmogelijk! Er is echter visie voor nodig, veel gebed, de bereidheid om als christenen samen te werken, het belang van de Zaak te stellen vóór allerlei belang van kerkgenootschap of zendingsorganisatie. „What have Southern Baptists (een grote kerk uit het zuiden van de Verenigde Staten, PvK) got to do in Northern Japan?“, vroeg zendingsman Michael Griffiths uitdagend aan zijn gehoor. Hij wees op de noodzaak om als christenen bijeen te brengen in plaats van te verdelen; een passage uit Nehemia illustreerde de urgentie om als volk van God de eenheid te zoeken.

Nabetrachting

Hoe was het dus gesteld met die konferentie in het sneeuwloze Lau-

sanne? Een uitgelezen gelegenheid om mensen te ontmoeten: gewone mensen, bijzondere mensen, bijna steeds diepgelovige mensen! Sommigen met boeiende verhalen over ervaringen ver weg of dichtbij, anderen nog helemaal aan het begin van hun loopbaan.

Door de wol geverfde zendingswerkers, maar ook jonge mensen, die een soort „zendingsverkenningstocht“ hadden ondernomen, om te zien of zendingswerk tot hun mogelijkheden zou behoren. Gewone gemeenteleden uit Lausanne, die hun auto een week lang ter beschikking van het congres hadden gesteld — als tolk kon je over een auto + chauffeur beschikken, als je dat echt nodig had; (kosten werden niet gemaakt!). Een koor en een orkest, dat werkelijk prachtige muziek produceerde. Een sfeer van betrokkenheid bij elkaar, bij het werk van de Kerk in de hele wereld. Waarachtige lofprijzing. Vele kleine en soms ontroerende trekjes, in het verhaal

dat de een vertelde of waarop een ander reageerde. Technische knappe prestaties, fraai gemixte beelden op het doek. Het meest indrukwekkend echter, zeg ik ook op basis van wat anderen me vertelden: het bijzondere dat temidden van zo'n grootschalig gebeuren de Here God werkelijk heel persoonlijk en heel individueel mensen heeft aangesproken. Mensen zijn weggegaan met een visie op zending die ze tevoren niet hadden. Met tassen vol informatie, als ze dat wensten. Mensen gingen terug naar huis met een hart dat is aangeraakt.

De sfeer was zuiver geloof ik. Niet zoetig, opzweepend, verdovend of overweldigend. Gewoon goed: nuchter soms, blij heel vaak, geroerd ook heel vaak.

Zo heb ik me zelf deze week ook gevoeld; om wel te verstaan, de week na het congres.

Ht was goed daar te zijn. Het was goed er iets over te kunnen vertellen.

Ingezonden

C.D.A. en R.P.F.

In het betreffende artikel gaat de heer Bennen in op de verschillen tussen C.D.A. en R.P.F. N.B. verschillen zoals hij die ziet!

Na lezing van het artikel heb ik sterk de indruk dat gebrek aan informatie omtrent doelstellingen, basisprogramma en verkiezingsprogramma de schrijver parten heeft gespeeld. Mocht dit niet het geval zijn dan moet ik helaas constateren dat de schrijver de zaak waar het om gaat op een onaanvaardbare manier heeft versimpeld.

Met dit gegeven in het achterhoofd wil ik graag een aantal kanttekeningen bij het artikel plaatsen.

Allereerst wordt gesuggereerd dat een partij die regeringsverantwoordelijkheid draagt een bredere gerichtheid heeft als b.v. de R.P.F., die geen regeringsverantwoordelijkheid draagt, daarbij wordt ook nog vermeld dat dat logisch is.

Het is een onwaarheid dat de gerichtheid van het C.D.A. breder zou zijn als die van b.v. R.P.F. of G.P.V. Elke partij, voortkomende uit de Reformatie, zal haar activiteiten richten op de gehele samenleving. Zij zal haar ideeën willen laten doorwerken op alle terreinen van het leven. Ook al zal een R.P.F. misschien nimmer in een regering komen dan nog zal dát haar streven moeten zijn en ik ben er van overtuigd dát dat ook haar streven is.

Dat de R.P.F. zichzelf laat zien als een getuigenispartij en dat er nauwe-

lijks gelet wordt op de politieke uitwerking is dan ook een halve waarheid. Het is in ieder geval een beschuldiging aan het adres van alle R.P.F.-kamer-, staten- en gemeenteraadsleden. R.P.F.-vertegenwoordigers zullen dankbaar zijn dat zij ook in de politiek mogen staan als getuigen van Jezus Christus maar zij zullen dan ook weigeren te accepteren dat hen een scheiding tussen beginselen en het praktisch politiek handelen wordt aangepreft.

Dat de praktische uitwerking wel eens beter zal kunnen is een geheel andere zaak, dit zit veeleer vast op de beperkte mankracht binnen een kleine partij en verder zal dit te maken hebben met de korte tijd dat een R.P.F. zich heeft kunnen manifesteren.

Scheiding tussen beginselen en de praktische uitwerking daarvan is overigens binnen een C.D.A., waar zoveel verschillende opvattingen leven, wel volop aanwezig. Het gevolg is dan geen getuigenispartij maar een pragmatische politieke partij, je zou kunnen zeggen een scheiding de andere kant op.

De opmerking dat de R.P.F. zich met name op het christelijke belang richt is ook onjuist. De R.P.F. is maar niet een christelijke belangenpartij. Als zij in deze tijd van secularisatie aandacht vraagt voor de positie van vele christelijke instellingen dan wordt zij daartoe min of meer gedwongen. In het licht van de voortdurende aanvallen van liberale en socialistische zijde en door het gebrek aan een duidelijke stellingname van christen-democratische zijde is deze houding te begrijpen.

Dat de R.P.F. beperkte taken voor overheidslichamen ziet weggelegd heeft niets te maken met vermeende christelijke belangen maar gewoon met Reformatische uitgangspunten voor het overheidshandelen welke in het verleden op vrijwel gelijke

wijze zijn uitgedragen door A.R.P. en G.P.V. (Het G.P.V. doet dat nu nog.)

De stelling dat de R.P.F. de christelijke school gelijk stelt met het bijzonder onderwijs lijkt mij wat al te naïef, ook de R.P.F. is van mening dat de afwezigheid van openbare scholen het ideaal zou moeten zijn, dan zouden n.l. alle ouders hun verantwoordelijkheden verstaan. Uiteraard wil dat niet zeggen dat alle scholen dan christelijke scholen zouden zijn.

Ook de opmerkingen m.b.t. het sociaal-economische terrein en de zedelijkheidswetgeving laten zien dat een eenmaal „verworven“ etiket (opgeplakt etiket) er moeilijk meer af te krijgen is. Ook de R.P.F. zegt dat de overheid in moet grijpen als ontsporingen worden geconstateerd. Ik denk dat het in dit soort zaken heel belangrijk is hoe je tegen de eigen verantwoordelijkheid der verschillende samenlevingsverbanden aankijkt (school, gezin, onderneming enz.).

Op het openbare terrein zal de overheid haar taken dienen te verstaan en daar hoort toch zeker de zedelijkheidswetgeving bij. Dat de R.P.F. hier misschien extra aandacht voor vraagt kan verklaard worden door de snelle afbraak van deze wetgeving en dat tot voor kort onder leiding van een minister uit C.D.A.-huize. Ook hier zou je kunnen zeggen de ontwikkelingen dwingen je ertoe.

Plaatselijk ligt de zaak wel eens wat minder duidelijk. In Alblasterdam is dat blijkbaar het geval. Men mag dankbaar zijn dat het C.D.A. en de S.G.P. aldaar hetzelfde zeggen of doen als een R.P.F.-er zou zeggen of doen. Je zou je dan overigens af kunnen vragen waarom er een C.D.A.-afdeling is opgericht die hadden zich dan ook bij de plaatselijke S.G.P.-afdeling aan kunnen sluiten. Ik denk dat een landelijk opererende politieke partij het gewoon nodig heeft dat er plaatselijke afdelingen actief zijn, dit om tot een krachtige partijvorming te kunnen komen. Als landelijk toch wel duidelijke verschillen zijn aan te wijzen tussen C.D.A. en R.P.F. en die blijken er hier en daar plaatselijk in het geheel niet te zijn dan zegt dat denk ik meer over de kloof die er gaapt tussen de C.D.A.-top en de betreffende C.D.A.-afdeling als over het recht van een aantal R.P.F.-leden om een eigen afdeling op te richten. Waarschijnlijk zijn dit soort situaties uitzonderingen, in de meeste gemeenten zijn wel dégelijk regelmatig verschillen aan te wijzen tussen C.D.A.- en R.P.F.-fracties.

De vraag of er wel ruimte is voor kleine christelijke partijen is al lang beantwoord. De kiezers hebben n.l. gezegd: er is ruimte. De term „parasitaire“ partijen doet volkomen onrecht aan de motieven en de gedrevenheid van R.P.F.-, G.P.V.- en S.G.P.-politici. Om dan toch maar in de terminologie te blijven, je zou kunnen zeggen: de ruimte voor de-

ze „parasieten” is er gekomen door dat de principiële gezondheidstoestand van het C.D.A. zodanig was dat geen of onvoldoende weerstand tegen hen kon worden geboden.

Een algehele allesomvattende visie is bij de R.P.F. misschien nog onvoldoende ontwikkeld, dat kán, maar laat hier dan wel gezegd zijn dat de ontwikkeling van een dergelijke visie een enorme krachtsinspanning is, waar met veel élan door het nog beperkte kader van de R.P.F. aan wordt gewerkt. We hopen dat we daar ook de tijd voor krijgen!

De beginselen die onmisbaar zijn bij het ontwikkelen van een dergelijke visie zijn in ieder geval duidelijk gesteld en dát heeft velen aangesproken, we hopen dat dit in de toekomst ook zo zal zijn ondanks de twijfel van velen.

Tot slot, de conclusie dat het C.D.A. de komende tijd wel weinig kiezers aan de R.P.F. zal verliezen, vooral nu een centrum-rechts kabinet is aangetreden. De schrijver gaat er dan blijkbaar van uit dat een dergelijke combinatie minder moeilijk ligt. Of dit al dan niet zo is, het zal er uiteindelijk om gaan hoe het C.D.A. politiek zal bedrijven ook in deze coalitie.

Het is vaker gezegd maar belangrijk genoeg om nog eens te herhalen: „liberalisme of socialisme, het is lood om oud ijzer”.

Dick Stellingwerf, Ede

—o—

C.D.A. en R.P.F.

Hebben de S.G.P., het G.P.V. en de R.P.F. wel bestaansrecht? Behoort de R.P.F. niet van het politieke toneel te verdwijnen? Volgens mr Bennen is er voor de kleine christelijke politieke partijen eigenlijk geen plaats in de Nederlandse politiek. Te scherp gezegd: de R.P.F. is een parasitaire partij omdat deze partij profiteert van zwakten bij het C.D.A. De R.P.F. zou volgens mr Bennen alleen de belangen behartigen van de eigen achterban, maar zich onvoldoende inzetten voor de samenleving als geheel. Tot zover mr Bennen in „Opbouw” van 17 december 1982.

Een korte reactie lijkt mij wel noodzakelijk. Toch wil ik proberen niet in de fout te vervallen om splinters uit de ogen van het C.D.A. te halen, maar de balken in de ogen van de R.P.F. niet te zien. Niet een aanval op het C.D.A. stel ik mijzelf tot doel, maar een iets minder eenzijdige weergave van de politieke werkelijkheid en een aanduiding van wat ons behoort te verenigen.

Waarom de R.P.F. kleineren? Is de analyse van mr Bennen juist? Het gaat mij nu niet over zijn beoordeling van het C.D.A.; daar zou veel

over te zeggen zijn. Slechts één opmerking: mr Bennen is kennelijk blind voor de grondfout van het C.D.A. Wat is er in het C.D.A. overgebleven van de inleiding op en de eerste 5 artikelen van het A.R.-programma? In het C.D.A. zijn zowel de uitgangspunten als de vertaling ervan in de politieke praktijk nauwelijks meer herkenbaar. Dat is de kern van de zaak. Dat weet mr Bennen toch ook?

Echter, niet alleen zijn te gunstig oordeel over het C.D.A. zit mij dwars, maar vooral zijn kleineren van de R.P.F. Waarom was dat nu nodig? Wat drijft mr Bennen tot zulke vertekeningen? En nog wel van een partij, die de zijne niet is. Profileren? Markering van verschillen?

De zwakte van de R.P.F. Tot nu toe zijn de deskundigheid en de ervaring van de R.P.F. nogal wat geringer dan van het C.D.A. Wie zal dat ontkennen?

Ook heeft de R.P.F., als jonge partij, last van groeistuipen. Bovendien wijst mr Bennen terecht op de zwakte van de economische paragraaf in het R.P.F.-programma; de laatste uitgave is echter al belangrijk beter. Waarschijnlijk zijn er nog wel meer onjuistheden aan te wijzen bij de R.P.F.; er kan bij ons nog heel wat worden verbeterd.

De kracht van de R.P.F. De R.P.F. wil in zijn politieke aanpak uitgaan van het gezag van de Bijbel. De R.P.F. wil ons land besturen met behulp van richtingwijzers, die God ons geeft in Zijn Woord. Dat verbindt ons. De R.P.F. wil niet op een aantal punten, maar over de gehele breedte van de openbare samenleving politiek bedrijven. In alle gebrekkigheid wordt getracht Gods geboden *toe te passen* in het openbaar bestuur. Zoals Jozef dat deed in Egypte en Daniël in Babel. Niet alleen de eigen belangengroep, maar heel Nederland heeft de aandacht van de R.P.F. Niet alleen de christen-Turken, maar alle vreemdelingen hebben onze belangstelling.

Politieke verschillen? Ik heb veel geleerd van H. Algra, B. Goudzwaard, J. Meulink en C. J. Verplanke. Mijn basiskennis van de politiek is voor een belangrijk deel afkomstig uit de A.R. en uit het G.P.V. Daarvoor ben ik de genoemde personen en deze partijen dankbaar.

Toch is het voor mij onbegrijpelijk, dat een Bijbels christen in het C.D.A. zijn *ideaal* ziet of behoefte gevoelt om de R.P.F. of andere kleine christelijke partijen *af te breken*. Inderdaad functioneert de R.P.F. gebrekkig; het is een vriend wie ons onze fouten toont. Voor correcties zijn wij dankbaar, ook als deze uit het C.D.A. komen. Maar, was corrigeren wel uw bedoeling mr Bennen?

Hoe niet verder? Het is funest voor christelijke politiek als wij volstaan

met ons te profileren tegenover de V.V.D. en de P.v.d.A. of wanneer wij ons doorlopend afzetten tegen andere christelijke partijen. Het kost weinig moeite om fouten bij anderen te ontdekken, maar het is een te goedkope methode. Zonder het antwoord op de vraag: wat is christelijke politiek? komen we er niet.

Hoe wel verder?

1. De opdracht voor christelijke politiek luidt: Het besturen van de openbare samenleving op basis van de Heilige Schrift. Zowel de norm als de toepassing dienen we volstrekt serieus te nemen.
2. Uiteraard zouden alle Bijbelse christenen in één politieke partij moeten functioneren. Helaas is dat niet het geval. Aan dat ideaal: alle christenen schouder aan schouder en elkaar tot een hand en een voet behoort voortdurend te worden gewerkt.
3. Maar zolang alle gelovigen niet werken binnen het raam van dezelfde politieke partij zou men toch het volgende kunnen overwegen: Laat elkaar zien, dat de Bijbels-christelijke uitgangspunten voor de politiek ons méér verbinden, dan de partij-organisatie van dit moment. Help elkaar verder en corrigeer elkaar vanuit de visie, dat in de strijd der geesten men zijn medestanders herkent. Althans zolang wij Gods Woord het belangrijkste achten voor de politiek en niet macht of het aantal stemmen.

Kerknieuws

Ds Geuchies — Het adres van ds B. Geuchies is thans: De Vree 18, 8191 JE Wapenveld, tel. 05206-79977.

Heemstede — Predikant: vacant. Penningmeester van de kerk: J. v. d. Berg, Schermerstraat 25, 2131 ZK Hoofddorp, tel. 02503-15117. Preekvoorziening: P. Blok, Brabantlaan 122, 2101 SK Heemstede, tel. 023-285825.

Ede — M.i.v. 1 jan. worden de kerkdiensten gehouden in het gebouw van de Evang. Lutherse Kerk aan de Beukenlaan, hoek Maanderweg te Ede. Aanvangstijden: 8.45 en 17.00 uur (m.u.v. 9-1: 8.30 uur).

Predikant: Ds W. J. van der Linden, Raadhuisstraat 9, 6711 DS Ede, telef. 08380-11077. Scriba: B. de Vries, Waranda 3, 6713 RM Ede, tel. 08380-31259.

Afscheid ds Schuurman van Heemstede — Zondagmiddag 19 december jl. heeft ds Schuurman in de geheel gevulde Petrakerk afscheid genomen van de gemeente van Heemstede. Sinds 20 oktober 1974 heeft hij de gemeenten van Heemstede en Lisse als predikant gediend; door het vertrek naar de N.G.K. van Dronten is daaraan nu een einde gekomen.

De tekst van de afscheidspreek was 1 Joh. 5:20 „Wij weten dat de Zoon van God gekomen is en ons inzicht gegeven heeft om de Waarachtige te kennen; en wij zijn in de Waarachtige, in zijn Zoon Jezus Christus. Dit is de Waarachtige God en het eeuwige leven.” Ds Schuurman wees er op dat wij mogen weten dat de Zoon van God gekomen is. In dat weten is hij destijds zijn werk begonnen; dat was het fundament van alles wat er gedaan is. In dat weten kan er nu ook afscheid genomen worden. Jezus heeft ons inzicht gegeven om de Waarachtige te leren kennen. Hij heeft ons laten zien wie God is. We mogen nu weten waar we met God aan toe zijn. We kennen Hem, we zijn in Hem, in God op wie je een heel leven lang kunt bouwen. We blijven in Hem indien we doen wat Hij gezegd heeft, indien we wandelen zoals Jezus gewandeld heeft. Ds Schuurman hoopte dat iedereen daardoor beheerst zou blijven: blijven in de Waarachtige, ook in geval van ziekte en eenzaamheid. Dan is er toekomst: de toekomst van het Koninkrijk Gods. En als predikant en gemeente dan ieder een eigen weg gaan, dan blijft toch die ene band hen aan elkaar verbinden: we zijn in God, in Zijn Zoon Jezus Christus.

Na de dienst werd ds Schuurman achtereenvolgens toegesproken door ds Langhenkel namens de IKES-kerken in de omgeving, door ds Brink namens de regio Amsterdam-Haarlem en door br. Wesseling namens de kerkeraad. De laatstgenoemde benadrukte naast de trouwe verkondiging door ds Schuurman van het levende en levendmakende Woord zijn vele pastorale werk in de gemeente. Zijn werk heeft vruchten gedragen. Uitdrukkelijk betrof br. Wesseling ook mevrouw Schuurman hierbij. Zij had altijd veel aandacht voor het wel en wee in de gemeente; haar inbreng was zeer waardevol.

Hierna sprak ds Schuurman zijn dankbaarheid uit voor de goede woorden die tot hem en zijn echtgenote gesproken waren. Het was een goede tijd in Heemstede. Is het laatste woord dankbaarheid of schaamte? Eigenlijk allebei. Er was ook veel tekortkoming in het werk, maar we mogen weten van de verzoening. Ook

Zoekt U een levenspartner?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

POSTBUS 8 - 7450 AA HOLTEN

TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

betrok hij uitdrukkelijk ds Quant (Chr. Geref. Kerk te Haarlem-C.) in zijn dankbaarheid; het was fijn dat het contact met de CGK in de afgelopen jaren mocht groeien. Met het zingen van Lied 257 werd dit officiële gedeelte besloten. Voorafgegaan door een gezamenlijke broodmaaltijd was en daarna een zeer gezellig samenzijn van predikantsgezin en gemeente. Uit alles bleek dat er in de ruim acht jaar die ds Schuurman en zijn gezin in de gemeente van Heemstede hebben doorgebracht, hechte banden zijn ontstaan.

Persverslag van de vergadering van de Ned. Geref. Kerken in de regio Den Haag, gehouden op 8 dec. 1982 te Zoetermeer — Ds praeses, ds M. H. T. Biewenga, opent de vergadering met het lezen van Hand. 20 vs. 17 t/m 35 en gaat voor in gebed. Alle kerken zijn vertegenwoordigd.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 42,— per jaar of f 22,— per halfjaar.
Buitenland f 50,— p. jaar of f 65,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122,
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Hierna vindt het peremptoir examen plaats van kandidaat M. de Jong, beroepen voor de dienst des Woord door de kerk van Alphen aan den Rijn. De vraagstelling vindt plaats door ds J. D. Janse over de Heilige Schrift, ds M. H. T. Biewenga over geloofsleer en ds G. de Lange over het ambt. Nadat dit examen met bevredigend resultaat wordt afgesloten vindt in comité een discussie plaats over de deelfunctie die kandidaat M. de Jong in Alphen aan den Rijn gaat vervullen.

Na instemming door kandidaat M. de Jong met de Drie Formulieren van Enigheid feliciteert de voorzitter hem met het resultaat.

Na de pauze wordt het beroep van ds W. L. Kurpershoek door de kerk Na enige woorden ter ondersteuning van Den Haag gerapporteerd en wordt tevens het vertrek van ds H. Schuurman uit Lisse naar de kerk van Dronten aan de hand van overgelegde stukken accoord bevonden. Na enige woorden ter ondersteuning in de nieuwe situaties aan de kerken van Den Haag en Lisse en na een dankwoord aan ds H. Schuurman voor bewezen diensten in de regio gaat br. P. Smit voor in dankgebed en sluit de voorzitter de vergadering.

Hattem — De ontmoetingskerk van Hattem heeft een „nieuw” pijporgel in gebruik genomen. Tot dusver werd de gemeentezang met een elektronisch orgel begeleid.

Na enige jaren sparen door kollektes, akties en giften o.a. door enige zusterkerken, is het mogelijk geworden dat de orgelcommissie een heel goed pijporgel passend voor de Ontmoetingskerk van de Gereformeerde kerk te Winterswijk heeft kunnen kopen.

De orgelbouwers Pels en Van Leeuwen B.V. te 's Hertogenbosch die het orgel voor enige jaren had gebouwd, heeft het instrument gedémonteerd en na een grondige revisie in de kerk van Hattem geplaatst.

Zaterdag 4 dec. 's middags om 4 uur waren veel genodigden en de gemeente samen gekomen om de overdracht van het orgel bij te wonen.

Na de opening en een inleidend woord door de voorzitter van de orgelcommissie de heer A. Neuteboom werd de sleutel van het orgel aan de predikant ds H. van Ommen overhandigd, die het met dankbare bewoordingen aanvaarde en de sleutel aan de organist de heer J. Neuteboom doorgaf.

De organist gaf enige mogelijkheden van het orgel door enige werken te spelen.

De gemeente die in 1973 een nieuwe kerk bouwde en jl. sept. voor het eerst een eigen predikant heeft mogen begroeten, is met dit alles zeer verheugd en dankbaar dat de Heere het allemaal mogelijk heeft gemaakt.

Vakantieweken lichamelijk gehandicapten — Ook in 1983 hoopt de werkgroep lichamelijk gehandicapten, uitgaande van de Chr. Gereformeerde Deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandicapten en behartiging van het ziekenhuispastoraat, weer een tweetal vakantieweken te organiseren.

Vaak wordt de vraag gesteld: voor wie zijn deze vakantieweken bedoeld? Wel, voor ieder gemeentelid met een kwetsbare gezondheid; alle gehandicapte broeders en zusters, allen voor wie een normale vakantie moeilijk of niet te realiseren is.

Beide vakantieweken worden dit jaar gehouden in het Rooseveltthuis te Doorn. Graag organiseren we deze weken om samen met anderen, in een omgeving waarin u thuis bent, waar naast veel ontspanning de Bijbel een grote plaats heeft, vakantie te houden, omdat we niet alleen willen uitrusten, maar ook kracht willen ontvangen om verder te gaan. Een week van rust en bezinning, maar ook een week van ontspanning en plezier.

De data van de vakantieweken zijn: van 19-26 maart en van 8-15 oktober. Naast een algemene leid(st)er zal een predikant van onze kerken meegaan, alsmede een arts en een aantal verpleegkundigen en -hulpen.

Hebt u belangstelling voor deze vakantieweken dan kunt u zich opgeven bij uw plaatselijke diakonie, die ook alle inlichtingen kan verschaffen. Met uw wensen voor een bepaalde voorkeursweek wordt zoveel mogelijk rekening gehouden.

U kunt zich ook rechtstreeks bij ons sekretariaat opgeven; wel graag zo spoedig mogelijk. De aanmeldingsformulieren worden behandeld in volgorde van binnenkomst; op urgentie e.d. zal echter wel worden gelet.

Meer inlichtingen, alsmede aanmeldingen bij het sekretariaat: p/a H. de Graaf-Floor, Provincialeweg 57, 3981 AM Bunnik, tel. 03405-2583.

Graag vestigt het bestuur van de Stichting Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk der Nederlands Gereformeerde Kerken de aandacht op de organisatie van deze vakantieweken, waaraan ook de lichamelijk gehandicapten van onze kerken kunnen deelnemen.

Nieuws uit breder kring

Evangelische Alliantie opent het themajaar „Vernieuwing van de gemeente” — Tijdens het Evangelisatiejaar deed ds W. J. Bouw de secretaris van de Evangelische Alliantie, de uitspraak „de tachtiger jaren worden een decennium van evangelisatie”. Evangelisatie en 'gemeente-zijn' horen bij elkaar vindt het bestuur van de E.A. Dit is ook de reden dat het bestuur van de E.A. heeft besloten om in 1983 bijzondere aandacht aan het gemeente-zijn te geven.

Om gezamenlijk hiermee bezig te kunnen zijn wordt er op 5 febr. a.s. een nationale ontmoetingsdag gehouden over het thema „Vernieuwing van de Gemeente”, in de Doelen te Rotterdam, de dag begint om 10.30 uur en er is de gehele dag kinderopvang. Naast verschillende sprekers waaronder de Chr. Geref. hoogleraar prof. dr J. P. Versteeg, ds G. Brucks, europees directeur van Youth for Christ, Evert van de Poll en Henk Binnendijk werken ook de zangeres Karen Lafferty en de Ridderkerkse koren van Jennifer van de Hoek mee. 's Middags zijn er verschillende keuzeprogramma's over: 'Gemeente-zijn', 'Onbereikbare groepen in onze maatschappij' en 'De sociale verantwoordelijkheid van de Gemeente'.

Naast de nationale ontmoetingsdag geeft de Evangelische Alliantie de komende week een themanummer uit

over 'Vernieuwing van de Gemeente'. In dit nummr wordt aandacht gegeven aan a) Bijbelstudie over Gemeente-zijn, b) voorbeelden hoe enkele gemeenten functioneren, c) wat zeggen leiders van kerken over dit thema en enkele andere artikelen. Dit themanummer kan besteld worden bij het secretariaat: Evangelische Alliantie, Hoofdstraat 55, 3971 KB Driebergen, tel. 03438-13693.

TE HUUR of TE KOOP

in Rolde (Dr.)

4 PERS. STACARAVAN

op vaste plaats. Volledig ingericht, + schuurtje, tuinstoelen en gezellig tuintje.

Tel. 05920 - 55042.

DRENTÉ

RIANT VAKANTIEAPP.

in rustig en fraai gelegen woonboerderij.
2 sl.k., 6 pers., c.v., t.v., terras, speelweide.
f 375,— per week.

Tel. 05986 - 501.

Evangelische camping

„t BELOOFDE LAND”

biedt U in het voorjaar een z.g. feestdagen-arrangement. U kunt dan bij ons terecht in een goede sfeer.
Zomerhuisjes of (toer)caravans te huur. **Vraag folder.**

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen, tel. 03429-2942.

In de serie

HULP BIJ BIJBELSTUDIE (5)

is verschenen

BLIJVEN BIJ DE GENADE

— ds. G. van den Brink.

Tien schetsen over Handelingen.

Uit de inhoud:

De gemeente van Jeruzalem; Saulus; Preken met je handen; Leven van genade; De eerste gezinnen in Europa
Verder zijn er vragen en literatuurverwijzingen in de tekst opgenomen, waardoor de schetsen uitstekend gebruikt kunnen worden voor zowel individuele, als groepsstudie.

Bestellen bij: C. J. van Dijke,

Lage Naarderweg 38
1211 AC Hilversum
tel. 035 - 16057
postgiro: 3910300

Vriendelijk verzoek om uw ADVERTENTIES SCHRIFTELIJK OP TE GEVEN!!!

Uiterlijk dinsdagmorgen, 10 uur, dient de tekst in ons bezit te zijn. Foto's en tekenwerk voor het maken van cliché's dienen 1 week voor de plaatsingsdatum ter drukkerij te zijn.